

Idea a čin(nost)

Pojetí, které předkládá Platón ve svém Timaiovi (ať už je Platónovo nebo pozdně pythagorejské), předpokládá, že ideje jsou „pravá jsoucna“, zatímco ony „otisky“ idejí v beztvarem toku jsou jen nedokonalou a zejména pouze přechodnou, dočasnou jejich nápodobou. Je hodno pozoru, že ideje samy v tomto pojetí nejsou schopny pohybu ani akce (jsou zcela nehybné); v Timaiově podání je zapotřebí ještě jiného zdroje pohybu, než jakým je onen beztvary tok. Tímto dalším zdrojem je prabožský řemeslník, Demiurgos. Jeho „ontologický status“ zůstává však nevyjasněn; Aristotelés kritizuje myšlenku Demiurga jako mimofilosofickou, jako mýtus (resp. relikv mýtu), ale ve skutečnosti ji jen upravuje. Po vzoru Démokritově rozsekává „demiurga“ na malé kousíčky, nechává je však „pracovat“ nikoli zvenčí (po způsobu řemeslníků), nýbrž „uvnitř“ či „zevnitř“, a vymýšlí pro ně nový souhrnný název, totiž ENERGEIA. (Tento termín prošel v nejnovější době – od 19. století – významnými obsahovými proměnami, až se posléze jakoby znovu vrací k Démokritovi, a „energie“ je teoretickými fyziky opět interpretována „atomisticky“ – totiž „kvantově“.)

(Písek, 051017-1.)